

بکارگیری سیستم مدیریت محیط زیست ایزو ۱۴۰۰۰ در صنعت نساجی کشور

امیرحسین محتشم^۱، مرضیه دیلمی^۲، رضا سیفی^۲

۱ سازمان ملی استاندارد ایران

۲ دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ماهشهر، گروه مهندسی شیمی، ماهشهر، ایران کارشناس امور استاندارد، اداره
استاندارد شهرستان گناوه، استان بوشهر

چکیده

صنعت نساجی به دلیل فرایند تولید آن میتواند اثرات زیست محیطی را به دنبال داشته باشد. با توجه به تاثیرات زیست محیطی صنعت، هدف پژوهش حاضر ارزیابی اثرات اجرای استانداردهای محیط زیست در سطح شرکت هارزیایی موانع اجرای آن در صنعت نساجی ایران و ارائه راهکار برای رفع موانع موجود می باشد. یکی از شاخص ترین سیستم های مدیریت محیط زیست استانداردهای ایزو ۱۴۰۰۰ است. این مجموعه استاندارد، شرایط لازم برای سیستم های مدیریت زیست محیطی را تعیین میکند. سیاست گذاری محیطی مرحله ابتدایی و مهمترین مرحله در استقرار این استاندارد است. برنامه ریزی برای اجرا، اجرای فرایندها و امور پیش بینی شده در مرحله برنامه ریزی و در نهایت بررسی نتایج و اصلاح کار خلاصه ای از روند سیستم مذکور را نمایان می سازد. فشارها و الزامات بخش قانونگذاری برای اتخاذ سیستم مدیریت محیط زیست، از جمله عوامل موثر بر اجبار شرکت ها به اجرای استانداردهای مدیریت محیط زیست میباشد. منافع ناشی از اجرای استاندارد عامل مهم بعدی است. فشارهای اجتماعی، علاقه بازار مصرف، نقش مدیران ارشد سازمان و فرهنگ سازمانی از عوامل تاثیرگذار بعدی خواهند بود. چالش های کمیود زیرساختهای لازم، سیاست گذاری های غلط قوانین محیطی ناکارآمد و در نهایت محدودیت های منابع مالی و انسانی از مهمترین موانع موثر بر اجرای سیستم مدیریت محیط زیست ایزو ۱۴۰۰۰ در سطح کشورهای در حال توسعه است.

واژه های کلیدی: مدیریت محیط زیست، صنعت نساجی، ایزو ۱۴۰۰۰.

شاخه تخصصی: بررسی مشکلات و چالش های مدیریتی پیشرو در صنایع

مقدمه

صنعت نساجی و پوشاک از سالهای دور نقش اساسی را در توسعه اقتصادی ایفا نموده است. چالش مهم در اجرای سیستم های زیست محیطی صنعت نساجی ایران، موانع محدودیت منابع مالی است. [4] ضرورت ایجاد سیستمهای مدیریت زیست محیطی در صنعت نساجی بالاست. با توجه به هزینه های بالای تولید در کشور و وجود این مشکل در حوزه صنعت نساجی وعدم وجود منابع مالی لازم برای مدیریت تولید، تامین منابع مالی مورد نیاز برای مدیریت محیط زیست توسط این صنعت از عمده موانع قابل توجه است. راهکار پیشنهادی در این رابطه، اعطای تسهیلات از طرف دولت و الزام شرکت ها به اتخاذ استانداردهای مذکور می باشد. مصرف انرژی بالا به دلیل قدیمی بودن بخشی از ماشین آلات صنعت نیز با ایجاد آلودگی زیست محیطی و استفاده نادرست از منابع موجود، نقش مهمی در آلودگی های زیست محیطی این صنعت دارد. [5] از دیگر مشکلات موجود در زمینه اجرای مدیریت محیط زیست صنعت، عملکرد مدیریت فعال در این حوزه است. متأسفانه اطلاعات مدیران این حوزه از علوم و مباحث روز مدیریت، پایین می باشد. این عامل مانعی عمده بر سر راه ایجاد سیاست گذاری و استراتژی زیست محیطی در این صنعت است. راهکار پیشنهادی برگذاری دوره های مختلف توسط انجمن و دانشگاه های فعال در حوزه نساجی برای انتقال تجربیات کشورهای مختلف در حوزه مدیریت محیط زیست و توسعه پایدار صنعت است.

موانع موجود در راه توسعه صنعت نساجی ایران

صنعت نساجی یکی از صنایع اشتغالزا و مهم ایران است. یکی از مشکلات موجود در این صنعت عدم کیفیت و رو به کاهش بودن پنبه های تولیدی کشور می باشد در ضمن انجام واردات در این حوزه نیز به دلیل تعرفه های حمایتی امکان پذیر نمی باشد. بهای تمام شده بالا از دیگر مشکلات است. با توجه به انرژی بر بودن تولید در این صنعت، اجرای تحول اقتصادی باعث افزایش مجدد قیمت تمام شده در حیط کسب و کار حاضر شده است. این مشکل در کنار عدم وجود منابع مالی لازم، وضعیت مبهمی را برای این حوزه ایجاد نموده است. عوامل دیگری همچون قاچاق کالا، فرهنگ خرید خارجی، حضور رقبای خارجی قدرتمند، تغییر پی در پی سیاست های دولت و ... از مهمترین موانع پیش روی صنعت نساجی می باشد.

دلایل نیاز به سیستم مدیریت محیط زیست ایزو ۱۴۰۰۰ در صنعت نساجی کشور

سهم بالای صادرات محصولات نساجی از صادرات صنعتی و غیرنفتی (به ترتیب ۱۱ درصد و ۵ درصد) یکی از عواملی است که می تواند محرک اتخاذ سیستم مدیریت محیط زیست باشد. افزایش بهای تولید ناشی از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه ها در ایران، الزام شرکت ها را به کاهش مصرف انرژی دوچندان نموده است. بررسی ها نشان دهنده کاهش هزینه های انرژی، مواد خام و ضایعات تولید بر اثر اجرای استاندارد ایزو ۱۴۰۰۰ است [1]. دولت میتواند با استفاده از اهرم کمک مالی گنجانده شده در طرح هدفمندی یارانه ها به این صنعت و سایر صنایع، فشار مناسبی را برای اجرای الزامات زیست محیطی وارد نماید. افزایش فشارهای زیست محیطی از طرف دولت و مردم، یکی از چالش های مهم در تبیین چرایی ضرورت این موضوع برای صنعت نساجی است. احداث تصفیه خانه های پساب صنعتی، استفاده از سیستم های تولیدی کم مصرف و الزام به استفاده کمتر از مواد شیمیایی از عمده موانع احتمالی می تواند باشد.

مراحل علمی اجرای ISO 14001 در صنعت نساجی

هر کدام از گام های آرایبی نیاز به تشریح و توضیح دارند که ما در این مقاله به عناوین گام ها بسنده می کنیم:

گام اول: تعهد مدیریت

گام دوم: تدوین خط مشی و نظامنامه سیستم مدیریت زیست محیطی

گام سوم: بازنگری وضعیت موجود سازمان

گام چهارم: طرح ریزی سیستم مدیریت زیست محیطی

گام پنجم: اجرای عملیات استقرار سیستم مدیریت زیست محیطی

گام ششم: بررسی و اقدامات اصلاحی

گام هفتم: بازنگری مدیریت

گام هشتم: ممیزی نهایی و اخذ گواهینامه

نتیجه گیری

بر اساس گزارش مشترک سازمان حفاظت محیط زیست ایران و بانک جهانی، حدود ۷/۴ درصد از محصول ناخالص ملی ایران در سال ۸۳ زبان های زیست محیطی بوده است که با تبدیل آن به دلار، به رقم ۸/۴ میلیارد دلار می رسیم و این روند نه تنها متوقف نشده بلکه رو به گسترش هم می باشد این موضوع اهمیت توجه به این حوزه را بیش از پیش نمایان می سازد. یکی از صنایع آلوده کننده در کشور ما که سهم قابل توجهی را در تولید صنعتی

کشور داراست، صنعت نساجی می باشد. این صنعت دارای سهم آلودگی بالایی در میان صنایع موجود در کشور است زیرا فرایند تولیدی به شکلی است که هر مرحله تولید، آلودگی بالایی در میان صنایع موجود در کشور است زیرا فرایند تولیدی به شکلی است که هر مرحله تولید، آلودگی بالایی در میان منابع آبی و محیط به جا می گذارد. با توجه به توضیحات، ضرورت ایجاد سیستم های مدیریت زیست محیطی در این بخش بالاست. وجود مشکلات متنوع در این حوزه توجه به این موضوع را به حاشیه رانده است اما این مشکل نیز می تواند در آینده به مشکلات این صنعت اضافه شده و باعث ایاد اثرات منفی در اشتغال، اجتماع و سلامت گردد. یکی از فاکتورهای موثر در این زمینه، استفاده از اهرم کمک دولت به خاطر اجرای طرح تحول اقتصادی است. بررسی های نشاندهنده کاهش هزینه های انرژی، مواد خام و ضایعات تولید بر اثر اجرای استاندارد ایزو ۱۴۰۰۰ است و دولت می تواند کمک های خود را در قالب اجرای سیستم های مدیریت انرژی و زیست محیط به شرکت ها عطا نماید.

مراجع

- [1] Schonberger and Schafer, 2003. Best Available Techniques in Textile Industry. Available at: [http:// www.umweltdaten.de/publikationen/fpdf-1/2274.pdf](http://www.umweltdaten.de/publikationen/fpdf-1/2274.pdf).
- [2] Corporate Social Responsibility in the Textile Industry, International overview, Michil van Yperen, Amsrterdam, 2006, IVAM reearch and consultancy on sustainability.
- [3] CSR Standards as a Significant Factor Differentiating Textile and Clothing Goods, MalgorzataKoszevska, FIBRES&TEXTILES in Estern, 2010, Vol. 18, No. 6(83), pp 14-19.
- [4] Why Firmes Certify To ISO 14001: An Institutional And Resouce-Based View, Nicole Darnall, 2003, Academy of Management Proceedindings.
- [5] Environmental Management System (ISO 14001) Certification in Developing Countries: Challenges and Implementation Strategies, Environ. Sci. Technol. 2010, 44, 1884-1887.
- [6] Adoption Factors For EMS ISO 14001 In Malaysia, RazuanZainol&SuhaizaZailani, School Of Management, University Sains Malaysia, Jan 2005.